List 40. **NOVICE** Tečaj XXX.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 2. oktobra 1872.

Obseg: Goveja kuga zopet pred našimi durmi! — Kako strd brez vozka dobiti iz satovja. — Postava za Kranjsko deželo zastran rabe, napeljevanja in odvračanja vodá. (Dal.) —Poročili o Matičinih zborih. — Zapisnik o številjenji glasov družbenikov Slovenske Matice. — Občni zbor Glasbene matice. — Slovensko slovstvo. — Národne črtice. — Dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Goveja kuga zopet pred našimi durmi!

Od ministerstva Ogerskega in od vlade Hrvaške došlo je c. kr. deželni vladi Kranjski poročilo, da iz Bosne — Turške se je čez Granico vojaško pritepla goveja kuga ali devotogubnica (Rinderpest, Löserdürre) na Ogersko in Erdeljsko in pa — kar je našim slovenskim deželam najnevarniše — celó že v Slavonijo v Virovitiško županijo.

Najhujša, najbolj kužna in najbolj môrna bolezen je tedaj blizo nas! Ta kuga, ki se pri nas nikoli sama po sebi ne začne, ampak le zmirom iz Turškega, Ruskega itd. zanese, je pa tem bolj nevarna zato, ker se skrivé pritepe kakor tat in ker nimamo nobenega zdravila za-njo.

Pred malo leti se je mislilo, da ta kuga napada samo govejo živino in druge ne, zadnja leta pa so skušnje učile in dr. Bleiweis je to po skušnjah na Kranjskem dognal, da tudi ovác in kóz se loti ta bolezen. Ne tedaj samo goveda, temuč tudi ovcé in kozé zatrosijo dalje to kugo; al tudi ne samo živa živina jo zatrosi, temuč tudi od crknene ali zaklane vse to, kar pride od njenega života, tedaj koža, parklji, repi, ovna, in se vé da tudi mesó in vse drugo, pa tudi krma in stelja, ktero je oskrunila. In tudi človek, ki je pri taki kužni živini bil, prenese jo v svoji obleki, po svojem obuvalu itd.

Sto potov je tedaj, po kterih se ta kuga iz dežele v deželo, iz kraja v kraj prenesti more. Zato se ta kuga le tudi malo po malo začne; izprva zbolí eno ali dvoje živinčet, ki so kugo nalezla, in še le potem, ko zopet ta pridejo v dotiko z drugimi ali z ljudmí, jih zbolí po več, dokler se nazadnje ne razširi tako kakor iz majhne iskrice postane velik ogenj.

Pri vsej tej hudobnosti te kuge imamo zato vendar eno, pa gotovo pomoč v svojih rokah, — al vsi se moramo te pomočí poprijeti, in ta pomoč je: **nikakor ne blizo pustiti tuje kužne živine, ne okuženih živinskih delov, in ne okuženih ljudí.**

Naj tudi krog in krog razsaja ta kuga, — ako živino svojo in sebe in svoje ljudí zapreš pred njo, nič ti ne more!

Glejte gospodarji! to je velika tolažba za vas; al zato je pa tudi dolžnost vaša, na vso moč varovati se, da kuga do vas ne zleze. Če ni nič dotike, nič ne bo kuge! To si zapomnite, gospodarji, kajti ta kuga ne pride po zraku (luftu) čez vas.

Hrvati so nam sicer ljubi sosedi, dragi sorodni bratje; al sedaj se je posebno tistim našim krajem, ki so na meji hrvaški, skrbno treba varovati, da kako kužno živinče ali sicer kužno blago ne pride čez mejo k nam.

Strah nas je posebno, da ne bi sebični kupovalci in barantači grozne kuge zasejali v našo deželo.

Kolikor nam je znano, dozdaj prav na Hrvaškem še nimajo goveje kuge; al v Slavoniji, tedaj le malo stopinj od Hrvaškega, jo imajo, in ko bi trenil, jo lahko dobijo tudi na Hrvaško, ako ne pazijo z vso ostrostjo. Ko pa prerije na Hrvaško, tudi naše dežele, ki se stikajo s Hrvaško, niso več varne. Dolenci naši črnomaljskega in novomeškega okraja imajo o tem dosti žalostnih skušenj.

Postava od 29. junija 1868. leta zoper govejo kugo je ostra, in to je prav. V §. 3. ukazuje, da se meja zaprè, kedar se kuga deželi bliža; ko pa je kuga že manj ko 3 milje daleč od meje, takrat zadobí §. 27. svojo moč, kteri ukazuje, da okolica 3 milje od kužnega kraja veljá za mejo kuge. Cesarska gosposka določi to mejo tako, da vse vasí in vsi kraji s pašniki in vodami vred se oklenejo v to mejo. Okrajna gosposka pa določi tudi vse drugo, česar je potreba, da se zabrani kuga, da ne pride v deželo, ali zatare, če se je po nesreči vendar zatepla v deželo.

Vendar je vsa postava in vsa moč gosposke preslaba, če jej ne pomaga vsak, naj ima živine kaj ali ne, kajti skrivnih in goljufnih potov je veliko, ki se zabraniti dádó le tedaj, ako vsak pošten človek je takrat tako rekoč varh proti tej grozoviti kugi.

Da bi tedaj to na meji hrvaški vsi naši ljudje bili in bi pazili na vse, kar nam utegne to bolezen zanesti v našo deželo, zato so pisane te vrstice. Naj so opomín vsem domoljubom! Kugo zabraniti, da ne pride, je lože kakor začeto zadušiti.

Sklepamo pa te vrstice z željo, naj bi se vladi hrvaški posrečilo, brž zatreti govejo kugo, da dežele trojedne kraljevine ne trpijo veliko škode, pa tudi sosedne jim naše dežele obvarujejo hudih nadlog.

Ako hrvaška vlada brez milosti ostro izvršuje postave, in mi na Kranjskem, Primorskem in Štajarskem skrbno čujemo nad svojimi mejami, kmalu utegne konec biti Bosniški morivki.

Postava pa velí, da se tudi vsa taka, če tudi zdrava živina, ki je bila v dotiki z bolno, brez milosti pobije. Glejte, kakošna nesreča je to!

Kako strd brez voska dobiti iz satovja.

Gosp. Hruška na Moravskem je že pred 20 leti iznajdel mašino, po kteri se spravi strd ali med

iz satovja brez navadnega mečkanja. Kakor vreteno teče mašina in izpraznuje strd iz satov tacih panjev, ki so, kakor Sumperjevi po Dzierdzonovem načinu narejeni.

Gosp. Sumperju, župniku v Škocjem dolu, gré hvala, da nas je seznanil s tem strojem (mašino), kterega si je tudi družba kmetijska Kranjska naročila. Gosp. Sumper, ko je družbi poslal to mašino, ki veljá blizo 25 gold., jej je pa tudi pisal, da tudi za Porentove in druge enake Dzierdzonske panjove se dá z malo pripomočjó porabiti ta mašina, ki stojí zdaj na vrtu družbe kmetijske v Ljubljani pripravljena za poskušnjo.

Naj naši čbelorejci beró, kar gosp. Sumper o tej mašini v „Bučelarčku“ piše tako-le:

„Če ločimo strd od voska, zmečkamo po navadnem ravnanji vse satovje. Vsakemu bo jasno, koliko dobička bi vrgla znajdba takega stroja, ki loči strd iz satov tako, da se izpraznjeni satovi dalje za nabiro strdi rabiti morejo; to se pa le pri Dzierdzonovih ali po tem načelu prestrojenih panjih storiti dá.

Tak stroj je iznajdel in leta 1852. v Brnu na Moravskem zbranim bučelorejcem razlagal g. major žlahni Hruška.

On loči strd od satov s pomočjo centrifugalne moči. Tega se lahko prepričamo, če privežemo pipin pokrovec iz drata na močno nit; v pokrovec pa denemo košček sata s strdjo, kteremu se pa voščeni pokrovci z nožičem odpreti morajo. Naj se zdaj na niti otvezan pokrovec nekterikrat zavrtí, kmalu bode strd od sata ločena na vse kraje letela.

Po tem načelu si je omenjeni gospod napravil stroj, ki se kakor motovilo ali horizontalno ali vertikalno vrtí. Da satniki pri sukanji preč ne odleté, zato je to motovilo, ki nosi 4 ali 6 satnikov, okrog obdano z mrežo, ki satove nazaj drží, strd pa skoz njo letí na obod, ki ima na spodnjem kraji žlebiču podoben rob, ki izmetano strd nabira in po cevi v pripravljeno posodo odceja. Motovilo se mora tako goniti, da se v eni sekundi blizo šestkrat zavrtí. Pokrovci celic se imajo pred z nožem porezati in izba, v kterej se to delo opravlja, mora saj 20 stopinj gorkote imeti.

Tako se dajo sati v dveh minutah popolnoma izprazniti, in delavec s tem strojem 8—10 centov satov en dan od strdi odloči.

Tak stroj si je kupila c. kr. kmetijska družba v Celovcu, kjer ga more vsak videti. Pri skušnji se je prav dobra skazala“.

Postava za Kranjsko deželo
zastran rabe, napeljevanja in odvračanja vodá.

(Dalje.)

O prestopkih in kaznih.

§. 47. Vsakoršno poškodovanje in pokvarjenje vodnih naprav, ako ne spada pod občno kazensko postavo, se kaznuje po predpisih v varstvo poljskega posestva razglašenih, kakor poljski prestopek. Pri tem gré tista oblast, ki jo po postavi imajo poljski čuvaji pod predpisanimi pogoji in previdnostmi, tudi tistim osebam, ktere so posebno postavljene, da čujejo nad vodami in nad napravami za vodno rabo, napeljavo in odvračanje.

§. 48. Prestopki vodno pravo uravnavajočih postav, kakor tudi v izpeljavo teh postav razglašenih ukazov in zapovedi, posebno pa delanje vodnih, varstvenih ali vžitnih staveb in vživanje (raba) vodovja brez gosposkinega dovoljenja, kedar ga je treba imeti, prestavljanje ali samo vlastno prenarejanje jezilnih mer, kakor tudi zdravju škodljivo onesnaženje voda, kaznuje pristojna politiška gosposka z kaznijo v denarji (z globo) od 5 do 150 gold., ali z zaporom od enega dne do meseca dni, če ti prestopki ne spadajo pod občno kazensko postavo.

§. 49. Ako se od tistega, ki je kriv spoznan, ne more globa iztirjati zavolj uboštva, naj se ta spremení v zapor, tako, da pride na vsacih pet goldinarjev en dan.

§. 50. V vseh primerih, ko se je ta postava prestopila po dejanji ali opuščenji, mora krivec razun zaslužene kazni in razun dolžnosti, poškodovanim škodo povrniti, tudi na svoje stroške odpraviti novo napravo, ki jo je samovlastno naredil, ali pa delo, ki ga je bil opustil, pozneje opraviti, če to tirja tisti, komur nevarnost pretí, ali ki je bil poškodovan ali če to zahteva javna korist.

Gosposka naj to reč brž ko more razsodi in naj zvrší svojo razsodbo, če je treba po politiški posilni poti.

§. 51. Globe, ki se naložé po tej postavi, tekó v deželni zemljedelni zaklad.

§. 52. Preiskava in kaznovanje teh prestopkov odpade po zastaranji, če se prestopnik zarad djanj v §. 47. zaznamovanih v treh mesecih, zastran prestopkov v §. 48. navedenih, pa v šestih mesecih od dné storjenega prestopka ni vzel v preiskavo.

Zastaranje, ktero je nastopilo, se pa ne dotika niti dolžnosti, ki je prestopniku po §. 50. naložena, niti dolžnosti povračila.

O gosposkah in postopu.

§. 53. Vse zadeve, ki se tičejo po tej postavi rabe, napeljevanja in odvračanja vodá, spadajo v področje političnih gospósk. V vseh primerih, v kterih je upravna gosposka po tej postavi razsojevala nasprotne si tirjatve privatnih oseb, je tistemu, ki je po tej razsodbi v svojem privatnem pravu poškodovan, na izvoljo dano, iskati si pomoči zoper uno stranko po redni pravni poti (članek 15. državne ustavne postave od 21. decembra 1867. l. drž. zak. št. 144).

§. 54. Pristojna v smislu te postave je politiška gospôska tiskega okraja, v kterem se naprava nahaja, ali v kterem se misli ustanoviti.

Dovolitev naprave in brodišča (prevoze) na tekočih vodah, kjer se te vode rabijo za vožnjo z ladijami ali plavmi (flosi), je pridržana politiški deželni gosposki.

Ako bi bila kaka občina, kteri je izročena politiška uprava, sama podvzetnica kake vodne naprave, tedaj mora brez razločka, ktera voda je, prva viša politiška gosposka nad njo obravnavati in razsojevati, ali naj se naprava pripustí ali ne.

Ako se naprave raztegujejo čez več upravnih deželnih okrajev ali čez več deželá, tedaj mora tista gosposka, v kteri okolici se nahaja poglavitni del naprave, v dogovoru, in če je treba, s pripomočjo druge gosposke, ktera je tudi pri tem vdeležena, obravnavo opravljati in razsojevati, ali če bi se gosposke ne mogle zediniti, obravnavo predložiti v razsodbo pristojni viši gosposki.

§. 55. Ako so za izpeljavo kake vodne naprave pripravljalna dela na tujih zemljiščih potrebna, in ako jih lastnik zemljišča ne dovoli, mora podvzetnik dovolitev k temu pri politiški gosposki dobiti; ta določi primeren obrok za začetje dela in sme tudi tako dovolitev dati, da je odvisna od poprejšnjega zagotovila, da se morebitna škoda povrne.

§. 56. Prošnje za podelitev pravice do vodne rabe in za dovolitev naprav za rabo, napeljavo in odvračanje vodá naj se vlagajo pri politiški gosposki pristojni po §. 54., in ako se ne pokaže, da je ena ali druga spodej naštetih potrebnosti po podvzetji samem ali po sprevidnosti gosposke, pri kteri se prošnja vloži, odveč, se

mora prošnji pridjati razun pojasnilnih, po kakem zvedencu narejenih načrtov in narisov še to-le:

a) povedati se mora namen in obseg naprave ali podvzetja z imenovanjem vode, na kteri se bo izpeljevala naprava ali podvzetje in koliko vode se bo potrebovalo;
b) to, kako se bo naprava izpeljevala po osnovalnem načrtu;
c) popis koristi, ktere se od naprave pričakujejo, in škode, ktere bi se bilo bati, ako bi se naprava ne naredila;
d) imenovanje vseh, ki imajo do vode pravico in vseh drugih vdeležencev, kterih pravice so v dotiki z namenjenim podvzetjem; pridjati se morajo pa tudi njih izreke, če so ktere na znanje dali;
e) imenovanje zemljišč in vodnih naprav, ktere bi se morale odstopiti ali s služnostmi obtežiti, in njih lastnikov.

Pri družbenih podvzetjih vrh tega še:

f) imena tistih, ki hočejo k takemu podvzetji pristopiti, pri osuševalnih in namakalnih napravah, velikost njih vdeleženega zemljišča, pri varstvenih in uravnovalnih stavbah (gradbah) pa vrednost tistega posestva, ki bo v varstvo djano;
g) po zvedencu poverjen proračun stroškov za ustanovitev in vzdržbo naprave, in slednjič
h) imenovanje pomočkov, s kterimi se bodo založili potrebni stroški.

§. 57. Ako se iz prošnje in njenih prilog ne spozná do dobrega, da se podvzetje iz javnih obzirov dopustiti ne more — v kterem primeru se prošnja zavrže brez daljne obravnave, — naj politiška gosposka dá namenjeno podvzetje po zvedencih, in če je treba, na samem mestu pregledati in pri tem posebno sledeča vprašanja razjasniti:

a) ali se dá in kako se dá podvzetje namenu primerno izpeljati;
b) ktera korist in ktera škoda bi bila od njega pričakovati;
c) ali je toliko vode, kolikor je podvzetje potrebuje, brez škode že obstoječih pravic do vodne rabe še odveč in ali se ta voda more porabiti v namenjeno podvzetje brez nevarnosti za javne koristi;
d) ali bi namenjena naprava, če je določena za obrtnijsko podvzetje, ne delala kaki kmetijski rabi vodá nepremagljive zapreke, in ali bi se ta nasprotnost v koristih ne dala tako poravnati, da se za obrtnijsko podvzetje brez njegove škode odloči ktero drugo mesto na dotični vodi;
e) ali je pri tem potreba, da se tuja last odstopi ali obteži, in ali je treba, da se k podvzetju še druga tuja zemljišča privzamejo, in potem, ali bo treba za-nje kaj odškodbe plačati.

§. 58. Ako nastanejo pomisleki zastran tega, ali se bo nameravani namen sploh ali vsaj na povedani način doseči mogel ali ne, naj se ti pomisleki podvzetnikom naznanijo, da svojo misel izrekó.

(Dalje prihodnjič.)

Znanstvene stvari.

Poročilo o Matičinih zborih.

Poročilo o XXVI. skupščini odborovi

25. septembra 1872.

Pri tej skupščini bilo je pričujočih 13 gospodov odbornikov, in sicer ljubljanski: dr. E. H. Costa, prvosednik, dr. Jan. Bleiweis, A. Lésar, dr. R. Razlag, J. Šolar, Iv. Tušek, Iv. Vilhar, dr. J. Vošnjak, dr. Jer. Zupanec, Mir. Žakelj, in vnanji: gg. Erjavec, dr. Krek in dr. J. Ulaga.

Pričela se je skupščina ob ½ 5. uri in ravnala tako-le:

1. Zapisnik o XXV. odborovi skupščini se soglasno potrdi.

2. O odborovem delovanji itd. poroča odbornik A. Lésar tako:

„Slavni odbor! Trije zemljevidi (Afrika, Avstralija in evropejska Rusija) za 1871. l. in prirodopisni knjigi „živalstva“ in „rastlinstva“ za 1872. l. so razposlani. Misliti je bilo, da bodo vsi gg. Matičarji z veseljem sprejeli najnovejši sad slovenske Matice; toda ni bilo tako, kajti g. France Vošnjak, poverjenik Skalske dekanije na Štajarskem, nam jih je s pretrgano vrvico nazaj poslal na vozni list napisavši besede: „wegen Unpässlichkeit nicht angenommen — Retour“. Ne vedé, zakaj to, vprašalo se je po vzroku, a do danes ni odgovora; toraj druzega ne ostaja, kakor ude, kterih je 5 v omenjeni dekaniji, izbrisati iz Matičnega imenika. (Po dr. Ulagovem nasvetu sklene odbor, naj se g. J. Lipold, župnik pri sv. Martinu, naprosi, da blagovoli poprašati dotične gg. matičarje.)

Vse drugače od omenjenega poverjenika je ravnalo visoko c. k. ministerstvo za uk, ktero je predloženi mu knjigi z odpisom od 3. avgusta 1872. leta, štev. 8186, potrdilo za šolsko rabo.

Matičnih knjig v dar so prosile: a) živinozdravniška šola v Ljubljani, b) Radoliška okrajna učiteljska knjižnica, c) šolska knjižnica v Žabnici na Koroškem, d) privatna šola v Motniku, ki si je ob enem naročila 10 odtiskov „Avstrije“. — Vsem željam se je vsled odborovega pooblastila ustreglo in obdarovanke prisrčno zahvalo izrekajo za dar.

Senožeška čitalnica, zahvalo izrekovaje za podarjene jej knjige pred zadnjo odborovo skupščino, dalje prosi tudi za vse zemljevide, in privatna šola v Motniku želí, da bi jej Matica v dar pošiljala knjige, ki v prihodnje izidejo, dokler se ta učilnica sama ne vpiše med letne ude. — Tema dvema prošnjama se pa ni môglo ustreči, in sicer prvi zato ne, ker bi nam zemljevidov utegnilo kmalu zmanjkati, drugi pa zato ne, ker doslé o tem nimamo odborovega sklepa. Naj sl. odbor danes izreče, ali se sme ustreči tema željama? — Po razgovoru, kterega so se udeležili gospodje dr. Ulaga, dr. J. Bleiweis in pa dr. Krek, se je soglasno sklenilo, da le šolam naj se darujejo knjige, ako za-nje prosijo, al tudi tem se za prihodnje čase ne zagotavlja darovanje.

7. dne t. m. nam je došel dopis, v kterem nam kr. sodstvo Trnavsko od 8. aprila 1872. l. štev. 1883 naznanja, da je nam neznani gosp. Martin Tomaškovich, umrl v Trnavi na slovaškem Ogerskem 20. febr. 1872. leta, med drugimi zasobnimi osebami in društvi tudi naši Matici zapustil nekaj svojega premoženja. Koj 10. t. m. smo g. Jurija Slotto, izvrševalca oporoke, prosili, do 25. t. m. poslati nam prepis oporoke in popis zapuščenega premoženja ter nam nasvetovati najkrajšo pot, po kteri pridemo do volila. Do danes pa še nismo dobili odgovora o tem.

Gosp. Janez Zalokar, župnik v pokoji, umrl 7. t. m., je Matici volil vso svojo knjižico in vse rokopise. Bog mu povrni! Slavni odbor naj danes določi, kaj se ima zgoditi s temi knjigami, med kterimi je mnogo homeopatiških knjig in vsi tečaji „Novic“. — Obravnave so se vdeleževali gg. A. Lésar, dr. Razlag, dr. Krek, Šolar in obveljal je sklep: da se izvoli odsek treh odbornikov, ki pregledajo knjige in potem nasvetujejo, ktere se obdržé za Matično knjižnico, ktere pa posta-

vijo na prodaj. V ta odsek so bili izvoljeni g. dr. J. Vošnjak, g. Iv. Tušek in g. M. Žakelj.

Poslednjič imam sl. odboru naznaniti, da se je od poslednje odborove seje 9. junija oglasilo 257 prosilcev, ki želé sprejeti biti med Matične ude, in sicer gosp. dr. Ferd. Pogačnik, odvetnik na Dunaji, in g. Matija Strnad, kaplan v Žalcu, med ustanovnike, vsi drugi pa med letnike. Ako odbor sprejme vse, bode glavni knjigi zadnja številka 2544. (Odbor soglasno sprejme vse.)"

3. Pred obravnavo tretje točke predlaga g. prvosednik, naj se prihodnjemu odboru prepustí uravnati tajnikovo službo.

Gosp. dr. Krek meni, naj bi se to koj odločilo, ter vpraša, kaj je odsek predlagal skleniti. — Gospod dr. Costa v imenu odsekovem pové, da je odsek po predlogu g. dr. Vončine soglasno sklenil nasvèt: gledé na 36. in 37. §. opravilnega reda naj odbor g. Antona Lésarja naprosi, še dalje opravljati tajništvo — s pristavkom dr. Razlagovim: naj se občnemu zboru pri obravnavi proračuna ta stvar predloží v konečno določbo. Ker §§. 36. in 37. opravilnega reda ne more premeniti odbor, zato naj prihodnji odbor v prvi skupščini vpraša, ali kdo izmed odbornikov prevzame tajništvo. — Gosp. dr. Razlag pravi, da g. dr. Costa ni na tanko poročal; da je on govoril tudi o tem, da se v prihodnji proračun postavi znesek za posamna upravna opravila; tajnikova opravila, da se imajo na tanko določiti in našteti; še le potem naj se vpraša: ali kdo izmed odbornikov prevzame ta posel. — Gosp. dr. Costa odvrne, da je prav na tanko poročal, kajti on si je brž bil zapisal dr. Razlagov nasvet in gospoda odbornika vprašal, ali ga je prav zapisal ali ne, a ni bilo nobenega ugovora. Tajnikova plača pa je ločena v proračunu. — Gosp. dr. Razlag želí, naj se pové, ktera opravila ima opravljati tajnik, in kolika plača naj se mu odloči. — Gosp. dr. Costa odgovorí, da 35. §. opravilnega reda pod črkami a) — h) na drobno našteva vsa tajnikova opravila. — Gosp. dr. Bleiweis izreče svoje začudenje nad tem, da v začetku 9. društvenega leta morejo biti komu tajnikova opravila neznana.

4. Odbor je z dvema tretjinama glasov sklenil, da se pisateljem za korekturo njihovih spisov ne dá nagrada.

5. Račun in proračun naj se, kakor sta bila sestavljena, predložita VIII. občnemu zboru.

6. Odbornik g. A. Lésar prebere poročilo, ktero je spisal za občni zbor. Nikdo izmed odbornikov nič ne ugovarja ter tudi nič ne pristavi.

7. O knjigah za prihodnje leto predlaga gosp. dr. Costa, naj se ta skrb prepustí prihodnjemu odboru. Odbor soglasno pritrdi.

8. Gosp. dr. Krek želí, da bi se knjižnica matična vredila po načelih §. 39. in 40. opravil. reda, ter predlaga: naj Matica zvezo vzajemne književnosti ponudi: a) občestvu ljubitelej istorij i drevnostej rosijskih v Moskvi, b) občestvu filolog. v Voroneži in c) Bolgarskemu učenemu društvu v Brajli. (Odbor soglasno pritrdi.)

Gosp. prvosednik vpraša: ali ima še kdo kaj opomniti. Ker se nikdar ne oglasí, sklene skupščino ob $^3/_4$8. uri. —

Zapisnik o številjenji glasov

od p. n. družbenikov „Slovenske Matice" dne 26. sept. 1872. pri volitvi 11 odbornikov oddanih.

Podpisani odbor, v občnem zboru „Matične slovenske" gledé §. 25. opr. reda od predsednika imenovan, je v papir zavite prejel vse v čitalnični dvorani oddane liste, v Matični sobi koj jih zapečatil z raznimi pečatniki in skrutinoval dne 26. septembra t. l. od 4. do 8$^1/_2$. ure zvečer, dne 27. septembra t. l. od 6. do 9. ure zvečer in dne 29. septembra t. l. od 9. do 12$^1/_2$. ure dopoldne. Listi so se vsakikrat pri nehanji skrutinovanja z raznimi pečatniki zapečatili in vselej odpečatili pričo vseh odbornikov, kteri s tem spoznavajo, da se je vse v redu našlo.

Pri začetku skrutinovanja se je sklenilo, da se skrutinovanje vrší nejavno, kakor vselej doslé.

Oddanih glasov v vsem skupaj je bilo . 1494
Izmed teh je bilo za neveljavne spoznanih 13
Vsled preklicev je bilo odštetih glasov . 16

Izvoljeni so v odbor Matičin sledeči gospodje:

Dr. Leon Vončina z	1441	glasovi,
dr. J. R. Razlag z	1160	„
France Kosár z .	820	„
Mih. Herman z .	812	„
dr. Strbenec z .	801	„
dr. Tonkli s . .	796	„
Ivan Tomšič s .	793	„
dr. Poklukar s .	788	„
Drag. Šavnik s .	787	„
Andrej Winkler s	786	„
Franc Sovan stareji s	777	„

Ostali glasovi so se razcepili na sledeče gospode: Dr. Pogačar 691, — P. Grasselli 674, — dr. Mencinger 674, — dr. Vošnjak 673, — dr. Gršak 673, — dr. Samec 657, — Mat. Vodušek 664, — Iv. Žuža 660, — Jos. Jurčič 651, — M. Močnik 304, — Fr. Levstik 19, — Iv. Macun 13, — J. Stritar*) 10 glasov. — Nekoliko gospodov družbenikov je dobilo še manj glasov.

V Ljubljani 29. septembra 1872. leta.

Dr. E. H. Costa, predsednik Matice.

Jan. Murnik, Ivan Vilhar, Hugo Turk, A. Lésar, Jan. Flis.

I. občni zbor „Glasbene matice" v Ljubljani.

Občnega zbora „Glasbene Matice" dne 25. u. m. se je blizo 100 udov vdeležilo. Začasni prvosednik g. Franjo Ravnikar je s sledečim nagovorom sejo začel:

Slavni zbor! Ustanovilo se je društvo „Glasbena matica". Njeno pomenljivo imé Vam naznanja, da glavni in edini njen namen je, gojiti národno glasbo (muziko), in da prihodnjemu odboru in družabnikom bode nalog, kakor pridne bučelice nabirati doslé še neizgubljene narodne pesmi, vsestransko in vzajemno razvijati in pospeševati umetno glasbo in petje, ter to v srečno edinost in celoto spraviti. Ugovarjal bo morebiti marsikdo, da národna društva, banke in drugi zavodi rastejo kakor gobe iz tal, da skoraj nam bode butara pretežka, vse to vspešno, duševno in materijalno podpirati. Al netežaven mi je odgovor na ta ugovor, ker čem bolj se razvija narodna čut, čembolj se pravemu domoljubu odpró očí, da si ogleda očetnjavo, tem bolje vidi, da povsod in vsegdar je treba marljivo obdelovati polje zapuščene, dremajoče narodnosti, in da največ ledine je ondi, kjer bi imela cvesti in veselo rasti glasba, kjer bi imelo čuti se zbrano milo domače petje, da vzbudi v odpadlih sinovih ljubezen za domovje, da kliče na delo zaspance, da zbira onemogle in hirajoče, da brani vsak razkolj med domačini, da v sladkih harmonijah poje mir, spravo in slogo. Zarad tega se je gosp. Valenti, čitalničnemu pevovodju in stvaritelju „Glasbene matice", rekel bi, nenadoma posrečilo najti za narodno glasbo zanimajoče se članove osnovalnega odbora, a ravno tako nenadoma je meni kot nestrokovnjaku došla čast, postati začasni prvodsednik. Od-

*) Vsaj ni Matičar!

stopivši danes s tega častnega mesta Vas morem zagotoviti, da imenovani odbor je v kratkem času svojega obstoja vsestransko pripravljal pot za prihodnjo delovanje, kar boste razvideli iz sledečih poročil tajnika in blagajnika, in lahko Vam bode izmed lepega števila udov najti sposobnih mož, kterim se bo z mirno vestjo môgla izročiti daljna, gotovo srečna osoda Matice naše. — V ta namen bodite vsi srčno pozdravljeni, posebno pa Vi, častiti učitelji, ki imate nad vsemi drugimi stanovi eminentno vednost v glasbi, ki Vam je dana taka lepa prilika bodi-si v tihem selu ali v mesticu, v hvaležnem krasnem svojem poklicu delati za vse, kar vzvišuje narod. Vam izročujemo našo deco, da je dobro odgajate in da vsajate v mlada srca seme pravega značajnega domoljubja; od Vas se nadejamo, da ostanete vedno zvesti in delavni sinovi Slovenije. Vi gotovo ne boste naših slovenskih starišev in naših otrok v naših nadah varili; od Vas posebno „Glasbena matica“ pričakuje, da jej boste vestni podporniki. (Glasovi: Hočemo!) Pristopite društvu, ali če Vam materijalno stanje tega ne pripušča, delajte, vzbujajte in nabirajte! Plačilo za trud in delo našli bodete v lastni zavesti in v naši hvaležnosti. Na zdravje! (Dobro! živio!) —

Po tem začasni tajnik g. Valenta, ki je stvarnik tega društva, poroča o delovanji osnovalnega odbora in med drugimi pravi:

4. junija t. l. predložila so se pravila c. kr. deželnemu predsedništvu v Ljubljani in z dopisom od 14. dne istega meseca je tukajšnji magistrat osnovalnemu odboru naznanil, da je c. k. deželno predsedstvo osnovo društva pod imenom „Glasbena matica“ dovolilo. Osnovalni odbor se je potem zbral prvikrat 21. julija t. l. v seji, pri kteri si je izbral začasno za predsednika gosp. Franjo Ravnikarja, za podpredsednika gosp. Antona Jentl-na, za blagajnika gosp. Franjo Drenik-a in mene za tajnika. Posvetovalo se je v seji zarad vabila k pristopu, izvolil se je odsek za razpošiljanje vabil in sklenilo se je, da se nastavijo koj poverjeniki.

V drugi seji, ki je bila 4. avgusta t. l., se je med druzim sprejel tajnikov nasvet, da stopi „Glasbena matica“ v zvezo s „česko „hudbeno matico“, s hrvaškim pevskim društvom „Kolo“ v Zagrebu in s slovanskim pevskim društvom v Beču.

8. dne t. m. je bila seja združena z učiteljskim odborom, v kteri se je živa vzajemnost vzbudila med učitelji in odborom „Glasbene matice“ in se hoče tudi za dalje gojiti do nerazrušljive prijateljske vezí.

Zadnja seja osnovalnega odbora je bila dne 19. septembra; posvetovalo se je zarad današnjega občnega zbora in o veselici, ktero je napravila včeraj „Glasbena matica“ čestitim gospodom učiteljem na čast.

Slavno društvo „slovenskih pisateljev“ je „Glasbeno matico“ povabilo k Preširnovi slavnosti v Vrbi na Gorenskem. Vdeležili so se te slavnosti gospodje odborniki: Franjo Ravnikar, Drag. Žagar, Peter Grasselli, dr. Drag. Bleiweis, Anton Nedved, Franjo Drenik, Andrej Praprotnik in Vojteh Valenta.

Dosedaj je 30 gospodov prevzelo poverjeništvo, društvenikov se je dosedaj oglasilo 134, in sicer 14 ustanovnikov in 120 letnikov. Oživljenje društva je toraj zagotovljeno; porok temu je tudi to, da so od mnozih straní došli odboru spodbudljivi pozdravi in dopisi, iz kterih se razvidi, da je rodoljubom mar za napredek narodne glasbe. Vsi časniki slovenski pozdravili so — rekel bi — navdušeno našo družbo in s krepko besedo podpirali naše prizadevanje. Hvala jim! (Živili!)

In kdo tudi ne bo prijatelj našega podvzetja, le oni ne, ki ne vé, kako neprecenljiv vpliv ima glasba do človeškega čustva in mišljenja. Vsi kulturni narodi so gojili in gojijo glasbo, povsod častijo glasbene skladatelje in umetnike, vsi omikani narodi nabirali so in še nabirajo narodne pesmi, zakaj bi mi zaostali? (Dobro!)

Če tudi mi še nimamo glasbenih klasikov na izbiro, kakor so na priliko ruski Glinka, Serof, francoski Mehul, Gounod, laški Palestrina, Rossini, poljski Chopin, nemški Beethoven, Mozart itd., imamo vendar le vže nekoliko prav izvrstnih kompozicij domačih ali vsaj sorodnih skladateljev, kakor so: Kamilo Mašek, Davorin Jenko, Miroslav Vilhar, brata Benjamin in Gustav Ipavic, Gregor Rihar, Potočnik, Fleišman, Vavken, Anton Nedved, Anton Förster in drugi, ki so nam lepo število neprecenljivo dobrih napevov zložili, kteri so že razširjeni med narodom, ali pa še čakajo ugodnejšega časa, da pridejo v natis in med svet slovenski.

Da nimamo večega števila glasbenih umotvorov in umetnikov, tega nismo mi krivi, kajti znano je, da Slovenci ljubijo glasbo, da imajo krepke glasove in veliko naravne čuti za glasbo. Krivo je temu le to, da nam manjka v Sloveniji zavodov, v kterih bi se mogli naši pevci in instrumentalisti više izuriti in glasbeno izobraževati. Glasbena matica mora toraj s časom, ako Bog dá srečo, na to delati, da se ustanovi v Ljubljani viši glasbeni zavod, to je, konservatorij ali pa vsaj učilnica za organiste. (Dobro!)

Prihodnjemu odboru priporočam posebno, da bi pred vsem skrbel za nabiro narodnih pesmi in za izdavo šolskih učilnih pripomočkov. Naj bi tedaj organiziral po celi Sloveniji nabiralcev narodnih pesmi, naj bi skrbel, da se dobijo spisatelji naučnih knjig, kakor so pevonauk, nauk za glasovir in navod za igranje na goslih, dalje tudi, da pride kmalu prvi zvezek šolskih pesmi na svitlo.

Prvo leto se pač ne bo moglo čestitim udom mnogo podati, vendar gotovo je, da še letos udje dobijo prvi sad društvenega delovanja.

Nadjati se pa je, da se pomnoží število družbenikov še za veliko, ker „Glasbena matica“ je prevažna, da ne bi našla vsestranske podpore.

Konečno le še prosim čestite gospode učitelje, naj bi prav krepko podpirali to društvo, ker oni so v prvi vrsti odmenjeni delati za národno omiko; naj tedaj tudi oni skrbijo za glasbeni napredek, naj delajo kar je mogoče, da se narod učí pravilnega estetičnega petja, posebno pa, da se šolska mladina izuri v petji in instrumentalni glasbi. Ako bodo vsi učitelji slovenski v šoli in cerkvi marljivo gojili glasbo, ne bode dolgo, da postane celi slovenski narod velikansk pevsk zbor, ki bo s ponosom navdušeno zapel:

Povzdignimo krepke glase
Domovini v slavo! (Dobro! živio!)

Slovensko slovstvo.

* J. Godina-Verdélski je dovršil svojo knjigo spisano na 484 straneh pod naslovom: „*Opis in zgodovina Trsta in njegove okolice* — z vvrstitvijo kratkega geografičnega in zgodovinskega pregleda starih in sedanjih Slovanov, kakor še tudi kratke omembe njihove osode in omike“. — Nje zadnji, to je, 30 snopič se je razdelil te dni med naročnike. Sicer ostalo mu je, kakor nam piše, še 95 iztisov omenjene knjige, ki se dobé pri njem v Trstu (Via Farnedo v hiši štev. 28). Cena znese dva goldinarja za vsak iztis; ako pridejo pa v knjigarnicah na prodaj, bo znesla dva goldinarja in 50 soldov (krajcarjev). — Kar se tiče v „Novicah“ in še v drugih slovenskih časnikih že omenjene knjižice: „Kratek pregled vesoljnega svetá sploh, in posebno naše zemlje“, oddajal se bo odslej vsak nje iztis samo za 15, ne tedaj več za 25 soldov, kakor

dozdaj; cena se jej zniža, potem ko je imenovani spisatelj za to dobil neke podpore v denarjih od gospodov Kalistra in Gorupa v Trstu, ki sta tudi ob tej priliki pokazala, da jima je jako na srcu ležeč napredek našega prostega ljudstva.

Národne črtice.

* O sedanjih Magjarih piše v časniku „Wanderer“ neki Magjar sam tako-le: „Kdor je poznal nekdanjo Ogersko, in kdor je z nekdanjimi Magjari živel in ž njimi čutil, kar so oni čutili, ta misli, da je na drugem svetu, ako pride dandanes na Ogersko; on ne pozná Magjara več, in če ga tudi spoznava, žalovati mora. Od nekdanjih Magjarov ni ostalo druzega nego huda strast in mnogo slabega, — kar pa je dobro in plemenito, zginilo je popolnoma ali vsaj je le malokaj ostalo. Plemenita navdušenost, žrtujoče se domoljubje, pravi ponos združen s skromnostjo, junaštvo združeno z dobrovoljnim srcem — vse kar je bilo našim pradedom kinč — dandanes je skoro da le še pravlica. Res, da tudi sedanji rod ljubi domovino; „viših deset tisuč“ pa ljubi domovino kakor kmet svojo kravo, ki mu mleka daje in telet, pa s tem razločkom, da kmet svojo kravo dobro glešta in varuje, da mu dolgo daje mleka in telet“.

* Nemška hvalisavnost. Nedavno je prišel nek šolsk nadzornik v neko novo dekliško šolo v Strassburgu (to mesto so namreč Prusi Francozom v poslednji vojski vzeli). Nadzornik zahteva od neke deklice učenke, naj mu nekoliko bere iz berila. Deklica boječe reče, da ne zna. Nadzornik hudo vpraša učitelja, kako to? Učitelj se izgovarja, da je deklica prišla še le pred malo dnevi v šolo, pa se ni mogla še dosti naučiti. Nemški nadzornik začne se hudovati nad francoskim neznanjem ter reče, da na Nemškem ni ne enega dekleta, ki bi v tej starosti ne znalo brati. „Od kodi si ti, mala?“ vpraša nazadnje punčiko, ko se je nabahal o nemški kulturi. „Jaz sem iz — Lahra“, mu odgovorí. „Kako, iz Lahra na Virtemberškem (Nemškem)? — Velik smeh na to nastane v šoli — in nadzornik odlazi z dolgim nosom.

Dopisi.

Iz Loškega potoka. (*Letina; potreba mlina; čbele in novi panjovi.*) Letošnjo letino morejo Potočani prištevati najboljim; ni nas zadela nobena nevihta, kakor sosedne občine hudo, in tudi škodljivi mrčesi so nam prizanesli, kajti pri nas ni bilo ne spomladi mnogo belinov, ne poleti; kdor je tedaj hotel, je gosenice po zelji lahko zatrl, kolikor jih je bilo; vendar so nekterim nemarnežem tu pa tam zelje precej oglodale. Tudi pri nas so otroci lovili celo leto metulje, pa pri vsi pridnosti jih niso mogli čez 10 tisoč nabrati; akoravno so zatirali vsa njihova plemena. Krompir, ki je poleg boba in kavelj tù poglavitni pridelek, je pa precej črneti začel. Drugače ga je obilo. Posebno lepo se je obnesel tako imenovani „amerikanec“, kterega je lansko leto sl. kmetijska družba prodajala; lep debel, bogat je, in tudi bolezni se je jako ubranil, le malo kteri se črn nahaja. Mislim, ko bi ljudje hoteli ubogati, da bi navadni krompir dovolj redko sadili, bilo bi gotovo tako dobro ž njim, ko z „amerikancem“. — Nekaj pa je, kar Potočanom veliko sitnosti, posebno letos prizadeva, to je, pomanjkanje mlinov. Imamo sicer nekaj mlinov na vodi, al ti že zdavnej počivajo zavoljo pomanjkanja vode; parni mlin na gosp. Trevizanovi tovarni pa ne zadostuje nikakor. Jako dobro bi se splačevalo, ko bi hotel napraviti še en parni mlin s stopami vred; dela bi mu ne manjkalo nikoli, in ljudém bi bilo to velika dobrota. — Potočani se tudi radi pečajo s čbelorejo, ktera jim mnogokrat dá lep dobiček. Lansko leto je dal črni gozd, kterega je tù polno okoli, toliko paše, da so morali čbele po 3krat podredozovati, in da so celó vnuki rojili. Letos pa je druga; podrezovali menda ne bomo nič, komaj če bomo mogli čbele prezimiti, če ne bomo medú kupovali od drugod. Mrzlo poletje je gotovo temu vzrok. Meni se novi panji, ktere sem od sl. kmetijske družbe prejel, jako dopadejo in mi po njih narejeni izvrstno služijo. Jez jih delam po gosp. Porentovem načinu, ker laglje po potrebi predevam satje iz panja v panj, ko iz gosp. Šumperjevih. Zavoljo dolgih satnikov, pri Šumperjevih, pridejo polni sati pretežki, in težko je ž njimi ravnati. — V taki letini, ko je letošnja za čbele, so panji s premakljivimi satniki prav velike koristi; tako sem pomagal z dobrimi slabejim povoljno, kar bi mi drugače ne bilo lahko mogoče. Jez sem imel tudi male panjičke po gosp. Porentovem načinu napravljene; va-nje sem djal malo čbelic in eno matico; s temi maticami pa sem pozneje pomagal drugim velikim panjem, ki so pri prašenji ob matice prišli, drugače bi mi jih bilo letos mnogo poteklo. Tudi sosedni čbelarji so tožili, da so se jim matice nenavadno obilo gubile. — Čul sem tožiti nektere, da čbele ne stavijo vselej satja po satnikih, kakor bi imele, temuč da proti konci rade potegnejo sat čez dve ali tri letvice, tako, da potem ni mogoče posamesnih satov ven vzeti. Meni ni izmed 28 panjev celó nobeden tega storil, menda zato, ker sem pri vsaki letvici zdoljni rob povoščil. Upati je, da se bodo tukajšnji čbelarji vsi z novimi panji preskrbeli, ker dobiček in prednost pred navadnimi vsaki razvidi. *)

L. Abram, učitelj.

Iz Blejske Dobrave 30. sept. — Bogatega pridelka smo se letos nadjali v vsem; še jeda (ajda), ktero pri nas rada slana popari, kazala je izvrstno. A nesreča res nikdar ne miruje! Dne 26. septembra popoldne ob $3^1/_2$. uri se priklati silna toča ter o pol uri ves ajdov pridelek uniči; le kako nezrelo malovredno zrnce je ostalo, ktero pa zatem je v noči še slana pokončala. Gospodarji zdaj ne vedó, ali bi uničeno ajdo sekli ali želi. — Ruski lan se pri nas dobro ponaša. Leta 1870. vprvo vsejan je izrastel 4 čevlje visok; vendar pa po skušnjah vidimo, da je vsako leto nekoliko slabeji; toraj resnično, kar g. dr. Orel v 34. listu „Novic“ opominja. — Pri tej priliki si štejemo v dolžnost, baronu Alfonsu Zois-u in vsem gospodom iz Mlinov očitno izustiti zahvalo za poslano zdatno podporo, s ktero se je popravila dozdaj za življenje nevarna brv pri daleč po svetu slovečem slapu na Radovni (Rothweinwasserfall). S pomočjo te podpore se je vsekala na desni strani Radovne nova stezica, po kteri se pride na vrhunec slapa; napravile so se tudi klopi, in popravila sèm ter tjè slaba steza, ktera iz Dobrave pelje na Zasp.

Iz Kamnika 25. sept. — Čitalnica naša se je zadnjo nedeljo v svojih novih prostorih slovesno odprla in napravila krasno besedo. Bila je res „beseda“, ki nas spominja najboljših besed našega národnega zavoda. Vse točke v programu so jako zadovoljile obilo zbrano občinstvo. Zabavo je začel moški zbor z Jesenkovim: „Na moru“ — težek pesmotvor, pa prav dobro od pevcev naših popevan; sledil je po tem spodbudljivi govor, in po govoru smo slišali čveterospev (Jenkovo „Molitev“) jako lepo vbranih glasov, ki se je na voljo poslušalcev ponavljal. Na posled se je predstavljala vesela igra: „Čapek“ v občo zadovoljnost, in ako gg. diletantom,

*) Hvala Vam v imenu c. k. družbe kmetijske za mnogostransko marljivo Vaše prizadevanje, pospešiti blagor kmetijstva! Vr.

gospej Potočnikovi in gospodičini Prohinarjevi svoje priznanje izrekamo, storimo le svojo dolžnost. Le tako naprej vrli Kamnik! in reči smemo: „Še ni propala domovina“!

Kamnik na sv. Venceslava dan. — Da bo mir in konec besedi! „Slov. Narod“ je v štev. 102. prinesel dopis iz Kamnika, kterega pretresati mi ni mar, kakor mi ni mar niti za dopis niti za dopisnika, ker mene ni pičil, tedaj tudi mene ne bolí. Krivice pa nočem trpeti. „Le obrekuj“! — pod tem geslom hití neka dobra duša k g. dekanu, ne vem, ali sama od sebe ali pa najeta, in me v sveti svoji jezi ovadi za dopisnika, češ, da sem zmožen kaj tacega skovati, in Bog zna, kaj še vse! — Da sem zmožen slovenski pisati, si štejem v čast; al dosti slabo bi stalo za slovenščino, ako bi v slovenskem Kamniku le edini jaz pisati znal! Prisiljen sem tedaj, očitno protestovati zoper grdo natolcevanje, ki niti duha niti sluha nisem imel o onem spisku, dokler ga nisem čital v „Nar.“ Rad puščam gospodom uradnikom veselje, da se, kakor se mi pripoveduje, tako „ljubeznjivo“ interesirajo za-me; al potem morajo oni tudi meni dopustiti, da ovaduha za nesramnega obrekovalca in lažnika svetu in domačemu občinstvu naznanim. Kdor si prislužiti hoče diplomo špiceljna, mora bolji nos imeti, da Petra ne ovadi za Pavla, sicer ni samo špicelj, marveč je lažnik ob enem. „Dixi et salvavi animam meam“. Franjo Vrančič,

kaplan.

Iz Kamnika 30. sept. — Ravnokar slišimo neljubo nam vést, da skozi in skozi pošteni in v kmetijstvu jako izvedeni gosp. Šolmajer, ki je bil poročevalec naši okrajni cenilni komisiji, je odstavljen iz te službe. Zakaj? — tega ne vemo; živo pa obžalujemo zgubo njegovo. Namesti njega pride neki Sauerschniegg iz Celovca, nam čisto neznan, brž ko ne pa tudi on ne pozná našega poljedelstva.

Iz Ljubljane. (*Iz odborove seje družbe kmetijske.*) Pod predsedstvom družbenega predsednika barona Wurzbacha in vpričo c. kr. vladnega zastopnika se je v seji 29. septembra določilo, kdo naj iz letošnje državne podpore dobí plemennega junca. Po prevdarku denarja, kterega je družba letos za junce dobila, bi se utegnilo kupiti kakih 20 Miricodolskih, 10 pa Belanskih ali Pincgavskih bikov; prošnjikov iz Gorenskega, Dolenskega in Notranjskega pa je bilo skupaj 87. Ker tedaj vsacemu prošnjiku letos prošnje vslišati ni bilo mogoče, treba je bilo na tanko sitice djati, kje je — z ozirom na stan živinoreje in na število krav — potreba dobrega bika veča. Po tem oziru določenih je bilo — se ve da, ako se toliko bikov dobí za denar, ki ga družba letos ima — iz Gorenskega 15 gospodarjev, iz Dolenskega 11, iz Notranjskega 5. — Dalje je bilo gledé na 4letne skušnje sklenjeno, da kdor zdaj bika za pleme dobí, ga mora ne samo 2 leti, ampak tako dolgo imeti, dokler družba kmetijska ne odloči, kdaj ni več za rabo plemstva, in da sme za spuščanje 30 novih krajcarjev zahtevati, ne pa samo 10. Potrebna je prememba zato, ker — če gospodar dobí bika le četrt leta čez leto starega — ga je po sedanjih pravilih smel že prodati, ko ni bil še 4 leta star, to pa, če bik ni pretežek in prelen postal, bila je škoda za živinorejstvo, ker junec je navadno do 6. leta za pleme prav pripraven. Da pa se lastniku vzdržanje državnega bika zlajša, je tarifa za spuščanje od 10 na 30 kr. bila povikšana.

Ravno pa, ko je odbor hotel razposlati pisma gospodarjem, ki dobijo bika, mu je došel iz gornjega Štajarskega telegram, v kterem gospoda Seunig in Lasnik, ki sta šla Miricodolskih juncev nakupavat, odboru poročata, da je ondi bolezin na parkljih in v gobcu tako zeló razširjena, da ni varno zdaj živine kupiti zato, ker se utegne po nji kužna bolezen še v našo deželo zatrositi. Kupili se bodo tedaj še le spomladi in takrat že zdaj odločenim gospodarjem dali. Kar pa se tiče Belanskih in Pincgavskih juncev, jih gré gosp. Šolmajer v pondeljek na Koroško kupovat, in če ondi ni bolezni, jih dobó dotični gospodarji kmalu.

— (*Iz seje deželnega odbora 27. septembra.*) Valentin Vojvoda, enoletni prostovoljec 17. polka pešcev iz 8. šole, in Božidar Valenta iz 6. razreda više realke, obá nekoliko izvedena v stenografiji, sta bila sprejeta kot praktikanta v deželno službo. — Iz sporočila, ki ga je prejel deželni odbor od vodstva šole za gluho-neme v Lincu, se posname le toliko, da so vsi 3 gluhonemi učenci iz Kranjskega, ki so se na stroške Holdheimove ustanove pred 1 letom poslali v Linc, namreč: Albin Bajer iz Ljubljane, Janez Drukar iz Kranja in Štefan Furlan iz Vipave, in tudi učenka Lenka Hafnerjeva iz Škofje Loke tudi druzega pol leta prav dobro napredovali in se lahko in radi učili.*) Na dotično vlogo mnogih posestnikov iz Krškega je deželni odbor sklenil, da se voli za Krško občino nov odbor. — Po dolgem prizadevanji deželnega odbora je po dopisu c. kr. deželne vlade sl. finančno ministerstvo c. kr. finančnemu ravnateljstvu v Ljubljani naročilo, da ima pri narejanji pogodeb z najemniki vžitnine od vina, mesa in od vinskega in sadnega mošta najemnike k temu zavezati, da bodo na zahtevanje deželnega odbora na vžitnino dovoljene odstotke deželne priklade od vžitninske najemščine deželi odrajtovali. — Sekundarju v deželni bolnišnici, g. dr. Pavliču, se je izročilo opravljanje zdravniške službe v deželnem gledišču.

— (*Iz deželnega šolskega sveta.*) V poslednji seji so bile med drugim obravnane sledeče stvarí: 6 Metelkovih ustanov je bilo podeljeno učiteljem v smislu oporoke njegove; — ker ste po g. Ivanetiču in g. Putreu na ces. kralj. vadnici s pripravnico združeni izpraznjene dve učiteljski službi, se je sklenilo s kratkim obrokom (14 dni) razpisati te službi; — dvema profesorjem na gimnaziji ljubljanski se je priznala druga petletnica, enemu profesorju na realki ljubljanski pa 4. petletnica; — profesor Krašan na spodnji gimnaziji Kranjski je bil za stanovitnega učitelja priznan; — rokopisa za latinski knjigi prof. Žepiča in Ladislava Hrovata sta bila odobrena; — nov blagajnik za pobiranje šolskega denarja od gimnazijalcev Ljubljanskih je bil izvoljen. V začetku seje bila je dolga obravnava o razžaljivem članku „Tagblattovem“, ki je v listu 212. pod naslovom „Quosque tandem“ grdo obrekoval ves deželni šolski svèt, še posebno pa dr. Bleiweis-a in in Praprotnika, češ, da sta se predrznila kot „nadzornika“ priti opazovat profesorja Gariboldi-a in Lesjaka! Prihodnjič več o tej obravnavi.

— Dve novici nenadoma ste nas osupnile pretekli teden. Ena je ta, da gosp. dr. Jarc, c. k. nadzornik ljudskih šol, je v pokoj djan. Gosp. doktor dobí sicer polno doslužnino in bode zatega del že mirno živel; al po pravici se sliši od mnogo straní vprašanje: ima li naša Avstrija toliko denarja, da iz službe deva možé v najboljših letih, ki radi delajo, deželo in šolske razmere dobro poznajo, in so popolnoma zmožni svojega posla? Nam ni znano, kaj da bi bil zakrivil spoštovani mož;

*) Blagi baron Flödnig je napravil ustanovo, iz ktere se plačujejo stroški za uboge slepe otroke iz Kranjskega, ki se pošiljajo med 7. in 12. letom v šolo za slepe v Linc. — Al žalostno je, da so stariši takih usmiljenja vrednih otrok tako zanikerni, da se ne oglasijo za podelitev teh štipendij, kterih je zdaj čvetero praznih, — ampak raje pusté slepe reveže brez šolskega podukal

le to vemo, da po krivici ga je črtil „Tagblatt“, to je oni list, ki le v razporu „napredek“ naše domovine vidi! — Druga novica, tej zeló podobna, je ta, da gosp. Fr. Šolmajer je odstavljen iz svoje sedanje službe ekonomičnega referenta c. kr. okrajne cenilne komisije. V čem se je ta pregrešil, tudi nam ni znano; to pa vemo, da v opravilstvu njegovem ga nihče ne preseže, kajti sl. ministerstvo kmetijstva samo mu izroča težavne statistične popise kmetijstva Kranjskega; — sliši se, da tarifa, ki jo je on po natančnem svojem pozvedovanji stavil pri cenitvi zemljišč, bila je nekterim gospodom prenizka, in ker mu vest ni dopuščala zvišati jo, se je ta služba izročila možu, ki neki iz gornjega Avstrijskega pride na mesto njegovo, ki pa niti dežele naše ne pozná, niti našega jezika ne zná, zato mu bodo tolmača (!) dodali, da mu bode odgovore našega ljudstva v nemški jezik prestavljal kakor bo vedel in znal. Radovedni smo, kakošen kruh bo iz take moke!

— Včeraj zvečer je po dolgem bolehanji umrl g. Juri Kosmač, bivši skriptor ljubljanske c. kr. knjigarnice. Naj v miru počiva!

— (*Matičin zbor*) tedaj je pri kraji in ž njim volitve novih odbornikov. Zapisnik številjenja glasov naznanja današnji list na drugem mestu; iz njega se razvidi, da so izvoljeni vsi tisti odborniki, ktere so nasvetovale „Novice“, — obravnave Matičnega zbora pa bode prinesel prihodnji list.

Da bode „Slov. Nar.“ strašansko divjal zarad njemu nesrečnega izida volitev, to si je mislil vsak lahko; al da se bodo njegovi privrženci, ki nosijo napis „za omiko“ na svojem praporu, tako neotesano obnašali v zboru in zunaj zbora, to je presedalo celó mnogim njihove stranke. Res „čudne reči“ so odkrili volilni listi! Volilci pod „Narodovo“ zastavo spadajo v 5 vrst: 1) so tako zvani „Mladoslovenci“, 2) nemčurji v Matico kakor koli radi ali neradi vpisani, 3) birokrati, 4) taki, ki še ne vedó ne, kaj je Matica in kako so prišli do volitve, nekteri le podkrižani in 5) nekteri naši taki, ki so jih silni agitatorji na limanice vjeli, ker niso mislili, da so letos dvojne kandidature. Kakor nemški ustavaki na Českem, so „Narodovci“ si osnovali Chabrus-a, ki je na večer pred zborom pritiral kakih 200 novih udov za ta zbor (to je za volitev) v Matico; čez leto in dan, ko pride drugi letni donesek plačati, se bode odkrilo še le prav Chabrusov početje. — In vendar vse to jim ni nič pomagalo. Padli so kakor so dolgi in široki. Če namreč od onega največega števila glasov — 691 — ki jih je dobil dr. Pogačar, odštejemo 200 Chabrusovih, zadnji dan nalašč za volitev pritresenih, — če odštejemo veliko število tacih letnikov, ki že več časa letnine niso plačali, tedaj prav za prav več udje niso, — če odštejemo mnogo zmotljenih, ki se nikdar več ne bodo zmotiti dali, tedaj se prav očitno kaže uboga revščina „Narodovcev“. — O škandalu, ki so ga uganjali nekteri v zboru, nam je pregnjusno obširno govoriti, — toliko pa ga je bilo v zboru in v hiši Matični, da ne ostaja jim zdaj še druzega nič, nego — petroleum! Če neki Šuklje kričí in se predsednika dr. Costo terorizirati drzne, da Grasselli mora biti skrutinator, se temu mladenču to oprostiti more, ker je bil le še en dan Matičar; al če dr. Vošnjak, večletni odbornik, ki mora opravilni red poznati, prisopiha v Matično sobo, da bi prisednik bil skrutinju, je pač to očiten dokaz, da on in njegova klika „svobode“ noče zidati na temelj postave, ampak na anarhijo. Da ne bi dr. Costa znal tako na tanko pravil Matičnih in ne bi predsedstva vodil s tako krepko roko, v obraz bi bili bíli zakonom Matičnim nekteri razuzdanci, kterim gosp. Hugo Turk, premeteni „Mladoslovenec“, še ni bil zadosti, da ga je predsednik volil za škrutinjatorja. Skandali, ki so se godili v zboru, v kterem so celó taki glasovali, ki niso udje Matični, bili so tedaj živa priča Chabrusovih agitacij, ki so zapisane na volilnih listih, — krono vsem pa je postavil „Slov. Narod“ v svojem 113. in 114. listu.

Mi smo jako veseli, da je stvar enkrat prikipela do vrhunca; zdaj so se že očí odprle nekterim, ki popred še niso videli, kaj pomeni mladoslovenska trojica: „za domovino, omiko in svobodo“. V zboru in pri volitvah so videli in slišali „omike“ in „svobode“ domovincev preveč, vsaj glasno, da so mnogi slišali, so se mrzili nekteri „svobodnjaki“ nad vero, ki stojí v starodavnem našem geslu. In težnje „Mladoturkov“ razjasnile se bodo od dne do dne še bolj — na blagor domovini naši, za ktere omiko in svobodo so domoljubi delali in se poganjali že takrat, ko današnjih mladih Mladoslovencev še na svetu ni bilo, in delajo in se poganjajo še dandanes drugi, kajti eno njihovih gêsel glasí se „domovina“; to pa, da delajo za domovino, obsega delovanje za omiko naroda in svobodni razvitek njegov. Cepiti tedaj to, kar neločljivo domovini gré, na troje, je po takem le puhla fraza, s ktero se množica nemislečih po „inteligenciji“ „Narodovcev“ za nos voditi dá, med kterimi se nahaja tudi nekoliko „odličnih“ duhovnov, za ktere pač veljá prislovica: „lucus a non lucendo“.

— (*Prisrčna zahvala.*) Vsem slavnim narodnim društvom, ki so zborovanjske slovesnosti tako lepo poveličevali kakor tudi slavnemu deželnemu odboru za blagodušno podporo in dobrotnim prebivalcem ljubljanskega mesta, ki so o času učiteljskega zborovanja učitelje prenočevali in jih gostoljubno sprejemali, se prisrčno zahvaljuje

Odbor slov. učiteljskega društvo
v Ljubljani.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Pešt s svojim ogerskim zborom in dvema delegacijama je zdaj centrum političnega gibanja.

Ogerski državni zbor je 27. septembra začel obravnavo adrés (to je, odgovora na prestolni govor); predloženi so načrti treh strank. Pulsky je odprl adresno debato s kratkim govorom, v kterem je izrekel nado, da ne bode „strupenih govorov“. Al že prvi dan adresnih razprav spravil je na dan toliko „strupa“ in „žolča“, da bode dežela čudne reči slišala, ako gré obravnava tako naprej kakor se je začela. Ministerstvo je slišalo od Kolomana Tissa taka očitanja, da je groza.

Obravnave v odborih avstrijske delegacije bolj mirno tekó. Pri razpravi proračuna stroškov za vnanje ministerstvo je Andrassy o vnanjih političnih razmerah Avstrije tako na ljubo nemškim centralistom govoril, da dr. Rechbauer je bil tako očaran, da je kar v kot vrgel ves svoj demokratizem in obljubil glasovati za ves skrivni fond (dispositionsfond) z 440.000 gold. Poljaki so stanovitno glasovali za vse, kar Andrassy zahteva in tudi g. Črne ž njimi; dr. Poklukar je odločno nasproti. Greuterja še ni v Peštu. — Ministra vojaštva barona Kuhna precej hudo obirajo tudi centralisti in mu brišejo veliko. — Jutri utegne biti prva seja delegacije cele. Ako ne bode avstrijske delegacije zadržavala ogerska, bode konec delegacij 15. dne tega meseca.

Listnica vredništva. Neimenovanemu g. dopisniku iz Škofje Loke: Dopisov brez podpisa za vredništvo ne moremo tiskati dati

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Založnik: Jožef Blaznikovi dedi v Ljubljani.